

Velkommen Smiley!

Gratulerer Mattilsynet! I dag går avsparket for en prøveordning med Smiley i Trøndelagsområdet og vi og alle andre forbrukere i Trondheimsområdet smiler bredt :-)

Forbrukerrådet har i flere år etterlyst en Smiley-ordning etter dansk modell, hvor resultatene av Mattilsynets kontroller oppsummeres i blide, mindre blide eller sure fjes som henges opp lett synlig ved inngangen til det enkelte spisested. Smiley-ordningen skal gi enkel og tydelig informasjon til forbrukerne om hvor godt eller dårlig det enkelte spisested etterlever hygieneregelverket, og dermed hvor seriøst de tar mattrygghet.

Enkelte i bransjen har vært kritiske og mener smiley-ordningen er et gapestokksystem og at det er galt å "henge ut" virksomheter for ikke å ha overholdt regelverket. Det kan løses – helt enkelt – ved å sørge for at regelverk ikke brytes, rutiner følges og at mattrygghet tas alvorlig.

Formålet med en smiley-ordning er først og fremst hensynet til forbrukerne og forbrukernes rett til og ønske om mer åpenhet, innsyn og informasjon. Merkeordningen vil forhåpentligvis gi forbrukerne et godt grunnlag for å velge - og velge bort spisesteder som ikke har orden på forhold som berører mattryggheten. Tilsynsrapportene skal også offentliggjøres på internett. Her bør rapportene være *lett* tilgjengelig og det bør være mulig å søke på type virksomhet, geografi osv. Dette er viktig slik at de som ønsker det kan planlegge sine restaurantbesøk på forhånd, i tillegg til at media, forbrukerorganisasjoner og allmennheten for øvrig, får mulighet til å holde et løpende innsyn i resultatene av det tilsynsarbeidet som gjøres.

Trenger vi en slik merkeordning i Norge? Ja, det gjør vi. De siste årene har Mattilsynets kontroller i bransjen avslørt uakseptable forhold. Tilsynets kontrollører er mange steder blitt møtt med rottelort, kakerlakker, larver rot og møkk– også på spisesteder som er veletablerte og godt kjente. Under kampanjen i fjor måtte 86 serveringssteder stenge på stedet pga dårlig hygiene. Omsetningsforbud ble gitt til 114 og 76 måtte stenge deler av virksomheten. Mellom 25 og 30 prosent hadde lovbrudd å grunn av dårlig orden, renhold og vedlikehold og på personlig hygiene. Aksjonen var varslet og Mattilsynet gav uttrykk for at de hadde forventet et bedre resultat. Det hadde også forbrukerne.

For en ukes tid siden kunne vi lese at Mattilsynet antar at minst 80 prosent av kebabhandelen i Norge er basert på kjøtt som er ulovlig produsert. Kyllingskinn og andre restprodukter fra utenlandske slakterier smugles til Norge og kvernes til billig kebab skrev VG. Mattilsynet gav uttrykk for frykt for spredning av salmonella. På spørsmål om hvordan kundene skal kunne vite hva som er trygg og lovlig kebab svarer Mattilsynet: *"En kebab produsert på norske, gode råvarer vil koste 60-70 kroner. Se også etter om det er rent og*

UTGIVER AV:

Forbrukerrådet
The Consumer Council
of Norway

Postadresse:
P.b. 4594 Nydalen
NO-0404 Oslo

Besøksadresse:
Rolf Wickstrøms vei 15
0486 Oslo

Org. nr.:
NO 871 033 382 MVA

post@forbrukerradet.no
forbrukerportalen.no

Publikumstelefon:
815 58 200
Sekretariatet,
tlf.: 23 40 05 00

hygienisk i lokalet, og sjekk at kebabhjulet som kjøttet henger på blir grillet kontinuerlig i hele hjulets høyde”.

Det er fint å gi oss forbrukere hjelp til å velge trygg og redelig mat. Men denne type råd blir litt for komplisert for den vanlige forbruker. Ideelt sett burde alle satt trygg og redelig omsetning i høyetet og forbrukerne skulle ikke hatt behov for slik informasjon. Slik er det dessverre ikke. Fordi forholdene i deler av bransjen ikke er tilfredsstillende og fordi det er vanskelig for forbrukerne å vite hvem som bryter lovverk og gambler med mattryggheten, ja så trenger vi åpenhet og informasjon. Forhåpentligvis vil også Smiley-ordningen kunne bidra til å rydde opp i den useriøse delen av bransjen og fungere som et incentiv til å ta mattrygghet og redelighet på alvor. Det er bransjens ansvar at maten er trygg og ikke forbrukernes. Mattilsynets ansvar er å føre tilsyn, se til at bransjen følger regelverk og har gode rutiner. De må holde bransjen under streng oppsikt og ta i bruk kraftige sanksjoner for å få bukt med verstingene.

Hva skal til for å lykkes?

Danmark har hatt en ordning med Smiley i flere år, både i serveringsbransjen og i handelen. Forbrukerne har god kjennskap til merkeordningen og bruker den aktivt i sine valg. Ni av ti dansker velger bort restauranter som er merket med sure Smileyer.

Den danske ordningen har blitt kritisert fordi tilsynet ikke følger opp med hyppige nok kontroller. Blide fjes kan bli hengende opp i mot et år (sjekk) uten at tilsynet har vært på besøk. For at ordningen skal bli en suksess og fungere etter hensikten er det helt avhengig av at Mattilsynet har tilstrekkelig kapasitet til oppfølgende tilsyn.

For forbrukerne er det viktig at ordningen er til å stole på og at smilefjesene ikke har gått ut på dato. For næringen er det selvsagt viktig at de som får dårlige karakterer innen kort tid får mulighet til å rette opp feilene og kvitte seg med det sure fjeset. Virksomhetene må raskt få vise at de eventuelt har forbedret seg og forbrukerne må slippe falsk trygghet ved at en blid smiley ev. blir hengende for lenge. Det er også viktig at karaktersettingen gjøres likt av alle.

Siden dette er et pilotprosjekt med kun 1 års varighet er det ekstra viktig at Mattilsynet utfører hyppige tilsyn, slik at grunnlaget for evalueringen av prøveordningen i etterkant blir god nok. Om prosjektet blir vellykket eller ikke er også avhengig av at forbrukerne i trondheimsregionen får den informasjon de trenger om merkeordningen – at de forstår hva den innebærer og hva som er grunnlaget for de ulike symbolene. Får de ikke det kan det ta tid før de legger merke til ordningen, forstår hva den går ut på og tar den i bruk i praksis.

Den planlagte evalueringen bør gjøres både med sikte på å undersøke forbrukernes kjennskap til ordningen, merkeordningens betydning i praksis, hvordan den oppfattes og forstås og hvordan den ev. kan forbedres. Vi vil også utfordre Mattilsynet til å invitere forbrukerne til å komme med innspill og tilbakemeldinger underveis i pilotprosjektet.

Forbrukerrådet vil følge prosjektet med interesse og spenning. Merkeordningen har stort sett vært vellykket i Danmark– det neste året vil vise oss hvor vellykket merkeordningen vil bli her til lands. Forhåpentligvis vil vi på sikt se Smiley som en permanent ordning i hele landet.

Vi i Forbrukerrådet ønsker lykke til med prosjektet.

UTGIVER AV:

